

Ispina, symboliczna mogiła ofiar terroru hitlerowskiego w lesie Mokre

1. Kategoria

Miejsca pamięci, II wojna, mogiła

2. Położenie administracyjne

gm. Drwinia, pow. bocheński, woj. małopolskie

3. Współrzędne

50.09958 20.37178

4. Kod w dokumentacji

Ispina-01-885

5. Data weryfikacji terenowej

21 października 2020 r.

6. Opis

Mogiła znajduje się około 1,8 km na południowy zachód od Ispiny, po prawej stronie drogi do Niepołomic. 2 czerwca 1943 roku Niemcy rozstrzelali w tym miejscu i pochowali w zbiorowej mogile 9 mieszkańców Ispiny i sąsiednich wsi. W tym samym dniu w okolicy rozstrzelano jeszcze cztery inne osoby. Po kilku dniach rodziny zabrały ciała zastrzelonych i pogrzebały je na cmentarzach parafialnych w Grobli, Mikuszowicach, Niepołomicach i Ruszcy. Do dzisiaj nie są znane dokładne motywy przeprowadzenia pacyfikacji wsi. Na miejscu egzekucji znajduje się symboliczna mogiła – betonowa płyta z wysokim, drewnianym krzyżem, pod którym umieszczono tablicę z nazwiskami 13 zamordowanych osób. Całość otacza metalowe ogrodzenie na podmurówce. Obok znajduje się tablica informacyjna z obszernym opisem wydarzeń z czerwca 1943 roku. Autorem tekstu jest Józef Podsiadło, syn rozstrzelanego w lesie Mokre Tomasza Podsiadło.

7. Źródła i materiały

Tekst Józefa Podsiadły na tablicy obok mogiły.

Janusz Paprota, *Pacyfikacja wsi Ispina*, <https://bochenskiedzieje.pl/artykuly/ii-wojna-swiatowa/120-pacyfikacja-wsi-ispina>, dost. 4.03.2021.

8. Varia

(1)

Skrót artykułu Janusza Paproty zamieszczonego na portalu bochenskiedzieje.pl:

(...)

Mimo, że okolice Ispiny nie były terenem jakiegoś szczególnego nasilenia działalności oddziałów partyzanckich, to właśnie ta wieś od wczesnych godzin porannych została szczelnie otoczona przez oddziały policji i żandarmerii niemieckiej w sile około 200 ludzi. Akcją dowodził Johan Krewer, komendant posterunku żandarmerii niemieckiej w Wieliczce. Jak zapisał w kronice parafialnej Grobli ks. proboszcz Józef Bukowiec:

Niemcy otoczywszy wieś wstępowali do domów wyprowadzając mężczyzn, twierdząc, że są oni bandytami: tyś bandyta, bo nieogolony, tyś bandyta bo masz 5-ro dzieci, żonę a mało pola. Jeden z żandarmów wywłókł mężczyznę z łóżka, zaprowadził przed dowódcę i powiedział: tego bandytę chwyciłem z bronią w ręku...

(...)

Ujętych w czasie obławy mężczyzn i kobiety zapędzono pod siedzibę nadleśnictwa w Ispinie i rozpoczęto przesłuchiwanie. Potem zatrzymanych podzielono na dwie grupy, pozostałych zwolniono do domów. Mimo, że za przetrzymywanymi wstawiał

się inspektor lasów i leśniczy, Niemcy załadowali 9 osób na samochody i zawieźli do lasu w rejonie Mokre w pobliżu Chobotu. Tam więźniom dano do rąk karabiny bez naboju i fotografowano jako ujętych bandytów. Niektórzy badacze uważają, że hitlerowcy użyli tych ludzi jako statystów przy nakręceniu filmu propagandowego, przedstawiającego likwidację bandy.

Przed egzekucją aresztowani musieli wykopać dla siebie mogiłę, byli bici i katowani o czym świadczą rany na ich ciałach. Wszyscy zostali rozstrzelani i zakopani. Być może ostatnim z żyjących był Franciszek Norek, nauczyciel z Woli Drwińskiej i Ispiny, którego ciało znaleziono w oddalonym nieco od miejsca kaźni "Grubym Lesie". Nie wykluczone, że jako jedynemu udało mu się uciec podczas egzekucji, ale postrzelony w czasie ucieczki zmarł z upływu krwi.

(...)

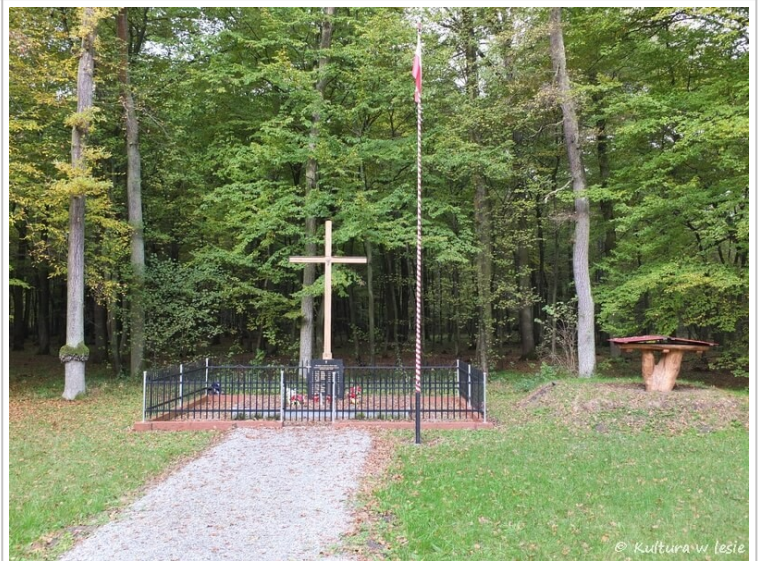
Wśród policjantów i żandarmów niemieckich, którzy dokonali pacyfikacji było kilku Volkdeutsche na czele z cieszącym się złą sławą Robertem Boguschem z Bochni. Za "zasługi ludobójcze" dowodzący akcją Johan Krewer został odznaczony we wrześniu 1943 r. Krzyżem Zasługi II klasy bez mieczy. Poszukiwany przez Okręgową Komisję Zbrodni Hitlerowskich w Krakowie, żył jeszcze w 1973 r. w RFN, podobnie jak inny zbrodniarz z Ispiny i Wieliczki - Wilhelm Wagner.

Brak dokumentów niemieckich i skąpe informacje ustne i zapisy po stronie polskiej nie dają jednoznacznej odpowiedzi o powody pacyfikacji Ispiny. Jedna z wersji zakłada, że spowodowane to było pojawieniem się w okolicznych wsiach bandy rabunkowej, która podszywała się pod partyzanckie ugrupowania AK i BCh. W noc poprzedzającą pacyfikację miała ona dokonać kradzieży u leśniczego Recha w Chobocie, który poinformował o tym Niemców. Inną przyczyną mogła być akcja mająca na celu likwidację ugrupowań partyzanckich, które przeniknęły do Puszczy Niepołomickiej zza Wisły, z kieleckiego. Nie można też wykluczyć, że była to ekspedycja karna na wsie, które nie chciały oddawać na czas kontyngentów zboża i mięsa. Fakt fotografowania skazanych z karabinami zdaje się też wskazywać, że dowódcom niemieckim potrzebny był sukces propagandowy, który wzmacniałby ich pozycję i dawał możliwość dalszego awansu. Prawdopodobnie nie chodziło Niemcom o udowodnienie komuś przestępstwa, lecz zastosowanie odpowiedzialności zbiorowej w celu spotęgowania grozy i utrzymania ludności w strachu i posłuszeństwie wobec władz okupacyjnych.

(...)

Po wojnie miejscowe społeczeństwo, przy wsparciu leśnictwa, urządziło w lesie w miejscu rozstrzelania pamiątkową mogiłę z drewnianym krzyżem, poświęconym w czerwcu 1945 r. Później umieszczono tam również tablicę z nazwiskami poległych. Odnowienie symbolicznej mogiły wraz z umieszczeniem nowej tablicy przeprowadzono w 1993 r., w 50-tą rocznicę tragicznych wydarzeń. Do dziś dnia miejscem tym opiekuje się młodzież szkolna z Ispiny oraz leśnictwo, a na początku czerwca, w rocznicę pacyfikacji Ispiny, mają tu miejsce uroczystości religijno-patriotyczne z udziałem władz samorządowych, związków kombatanckich, młodzieży szkolnej i mieszkańców wsi.

9. Dodatkowe fotografie obiektu

W dniu 2 czerwca 1943 roku
zostali rozstrzelani przez niemieckiego okupanta
mieszkańcy Ispiny i okolic

1. JÓZEF WILKOSZ	lat 44	st. sier. WP	Ispina
2. FRANCISZEK NOREK	lat 34	nauczyciel	Ispina
3. TOMASZ PODSIADŁO	lat 56	rolnik	Ispina
4. JÓZEF ŻMUDZKI	lat 21	rolnik	Ispina
5. PIOTR SZCZYGIEL	lat 28	rolnik	Ispina
6. JAN SIWEK	lat 18	rolnik	Ispina
7. STANISŁAW MATUSIK	lat 32	rolnik	Ispina
8. FRANCISZEK PICHÓR	lat 73	rolnik	Ispina
9. MARIA KLIMA	lat 63	rolnik	Ispina
10. FRANCISZEK NOWAK	lat 40	rolnik	Drwina
11. JAN TOKARSKI	lat 23	rybak	Wyciąże
12. ANDRZEJ SENDOR	lat 24	rybak	Wyciąże
13. JAN NOSEK	lat 55	kupiec	Brzegi

*Ofiary nienawiści, obdarz Panie
wiecznym szczęściem nieba.*

© Kultura w lesie